

Dr. Murat AYDIN
İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Deniz Hukuku Anabilim Dalı

NAVLUN SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ

FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2025

Ekim 2025

ISBN: 978-625-5697-54-7

BASKI - CİLT

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 77398

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850)441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com

bilgi@filizkitabevi.com

Yayıncı Sertifika Numarası: 77398

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

ÖNSÖZ

İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Doktora programı kapsamında, doktora tezi olarak hazırlanan “Navlun Sözleşmesinin Sona Ermesi” başlıklı bu çalışma, 27.05.2025 tarihinde Prof. Dr. Emine YAZICIOĞLU (Danışman), Prof. Dr. Samim ÜNAN, Prof. Dr. Serap AMASYA, Prof. Dr. M. Serkan ERGÜNE ve Doç. Dr. Melda TAŞKIN’dan oluşan jüri önünde savunularak oy birliği ile başarılı bulunmuştur.

Sözleşmesel borç ilişkilerinin olağan şekilde sona ermesi, ifa ile olur. Bununla birlikte, navlun sözleşmesinin kendine has özellikleri dikkate alınarak 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda özel sona erme sebepleri düzenlenmiştir. Çalışmada, “navlun sözleşmesinin sona ermesi” bahsi, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri çerçevesinde, 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu hükümleri ile mehzaz Alman Ticaret Kanunu’ndaki düzenlemelerle de kıyaslanmak suretiyle incelenmiştir.

Tüm yoğunluğuna rağmen tez savunma jürimde yer almayı kabul ederek beni onurlandıran, Pîrî Reis Üniversitesi Hukuk Fakültesi Deniz Hukuku Anabilim Dalı Başkanı Sayın Hocam Prof. Dr. Samim ÜNAN’a teşekkürlerimi arz ederim.

Tanıştığımız günden bu yana desteklerini esirgemeyen ve tez izleme komitemde de yer alan Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Deniz Hukuku Anabilim Dalı Başkanı Sayın Hocam Prof. Dr. Serap AMASYA’ya da teşekkür etmek isterim.

Çalışmanın her safhasında destek olan değerli Hocam Sayın Doç. Dr. Melda TAŞKIN’a teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmanın hazırlanması sürecinde sağladıkları huzurlu çalışma ortamı ve anlayışları için değerli kürsü arkadaşlarım Araş. Gör. İpek OĞUZ USEL ile Araş. Gör. Yasin YAVŞAN’a da bu vesileyle teşekkür etmek isterim.

Navlun Sözleşmesinin Sona Ermesi konulu tez çalışmasının büyük bir bölümü, 1 Ekim 2022 – 30.09.2023 tarihleri arasında, Hamburg Üniversitesi

Hukuk Fakóltesi Deniz ve Deniz Ticareti Hukuku Enstitüsü'nde gerçekleştirilmiştir. Bu bakımdan Hamburg Üniversitesi'nde gerçekleştirdiğim tez çalışmaları, doktora tezimin tamamlanmasında büyük öneme sahiptir. Bu nedenle, bana, Hamburg Üniversitesi çatısı altında doktora tez çalışmaları yapabilme olanağı tanıyan Hamburg Üniversitesi Hukuk Fakóltesi Deniz ve Deniz Ticareti Hukuku Enstitüsü Müdürü Sayın Prof. Dr. Alexander Proelss'e teşekkürlerimi arz ederim. Ayrıca 1 yıllık süreçte, ilgi ve alakasını eksik etmeyen, her konuda bana yardımcı olan ve danışmanlığımı üstlenen Sayın Prof. Dr. Wolfgang Wurmnest ile Sekreteri Sabine NERLING'e teşekkürlerimi sunarım.

Doktora eğitimim boyunca, Türkiye'deki kısım bakımından 2211 Yurt İçi Doktora Burs Programı kapsamında; Almanya'daki kısım bakımından ise, 2214 – A Yurt Dışı Doktora Sırası Araştırma Burs Programı kapsamında bana burs imkânı sağlayan Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu'na (TÜBİTAK'a) teşekkür ederim. Ayrıca yurt dışı doktora tez çalışmalarım esnasında, bana burs imkânı sağlayan Tinçel Kùltür Vakfı'na teşekkürlerimi sunarım.

Tanıştığımız günden bu yana, desteğini bir an bile esirgemeyen değerli ağabeyim İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Hukuk Fakóltesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı'nda görev yapan Dr. Öğr. Üyesi Buğra KESİCİ'ye bu vesileyle teşekkürlerimi sunmak isterim. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakóltesi 1. sınıfında başlayan arkadaşlığımız süresince bana her zaman destek olan ve olmaya da devam eden sevgili kardeşim Av. Barış Erkan ÇELEBİ'ye de teşekkür etmek isterim.

Yüksek lisans tezimde olduğu gibi doktora tezimde de iki kişiyi özel olarak zikretmem gerekir. Bir “çocuk” başarılı oluyorsa, bu şüphesiz ailesinin destekleri ile mümkün olabilir. Beni yetiştiren ve bugünlere gelmemde büyük emekleri olan annem Mahmur AYDIN ve babam Ahmet AYDIN'a en kalbî şükran ve minnet duygularımı ifade etmek isterim.

Son olarak doktora tezimin basımını üstlenen Filiz Kitabevi sahibi Sayın Oğuzhan ORUÇ ile basım sürecindeki destekleri için Özge DANE Bey'e teşekkürlerimi sunmak isterim.

Dr. Murat AYDIN

Beyazıt, İstanbul - 2025

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	III
İÇİNDEKİLER.....	V
KISALTMALAR LİSTESİ	VII
ÖZET.....	IX
ABSTRACT	IX
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

NAVLUN SÖZLEŞMESİ VE SONA ERMESİNE İLİŞKİN TEMEL HUSUSLAR

I. NAVLUN SÖZLEŞMESİNİN TANIMI VE UNSURLARI	5
A. Tanım	5
B. Unsurları.....	6
1. Eşya Taşımanın Taahhüt Edilmesi	6
2. Taşımanın Deniz Yoluyla (Gemiyle) Yapılacak Olması	8
3. Eşyanın Taşıyanın Zilyetliğinde Taşınacak Olması.....	10
4. Taşımanın Ücret (Navlun) Karşılığında Yapılması	11
II. NAVLUN SÖZLEŞMESİNİN TARAFLARI VE İLGİLİLERİ	11
A. Taşıyan	11
B. Taşıtan	13
C. Fiilî Taşıyan.....	13
D. Yükleten	16
E. Gönderilen	18
III. NAVLUN SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI VE BELGELENMESİ	19
IV. NAVLUN SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ	22
V. NAVLUN SÖZLEŞMESİNİN TÜRLERİ	30

VI

A. Yolculuk Çarteri Sözleşmesi	30
1. Tanım.....	30
2. Yolculuk Çarteri Sözleşmesi Türleri	31
a. Tam Yolculuk Çarteri – Kısmi Yolculuk Çarteri	31
b. Tek Yolculuk Çarteri - Birden Çok Yolculuk Çarteri	32
B. Kırkambar Sözleşmesi.....	34
C. Bazı Navlun Sözleşmesi Türleri Bakımından Değerlendirme.....	35
1. Miktar Sözleşmesi	36
2. Düzenli Hat Taşımacılığı Kapsamında Akdedilen Navlun Sözleşmeleri	39
VI. ASIL – ALT NAVLUN SÖZLEŞMESİ AYIRIMI	40
VII. TTK’DA NAVLUN SÖZLEŞMESİNİN SONA ERME HÂLLERİNİN ÖZEL OLARAK DÜZENLENMESİ VE BUNA BAĞLANAN SONUÇLAR.....	42

İKİNCİ BÖLÜM

NAVLUN SÖZLEŞMESİNİN HÜKÜMDEN DÜŞMESİ

I. GENEL OLARAK.....	47
II. UMULMAYAN HÂL KAVRAMI	48
III. GEMİNİN ZAYİ OLMASI VEYA ZAYİ OLMUŞ SAYILMASI	51
A. Geminin Zayi Olması veya Zayi Olmuş Sayılmasına Hükümden Düşme Sonucu Bağlanmasının Sebebi.....	51
B. Zayi Olması veya Zayi Olmuş Sayılması Hükümden Düşme Sonucunu Doğuran Gemi.....	52
C. Geminin Zayi Olması	55
D. Geminin Zayi Olmuş Sayılması	57
1. Geminin Tamir Kabul Etmez veya Tamire Değmez Olması	60
a. Geminin Tamir Kabul Etmez Olması	61
b. Geminin Tamire Değmez Olması.....	63
c. Geminin Umulmayan Bir Hâl Yüzünden Tamir Kabul Etmez veya Tamire Değmez Hâle Geldiğinin Tespiti	64
E. Geminin Zayi Olmuş Sayılmasını Gerektiren Diğer Hâller.....	66
IV. NAVLUN SÖZLEŞMESİNİN GEMİNİN ZAYİ OLMASI SEBEBİYLE HÜKÜMDEN DÜŞMESİNİN SONUÇLARI	69
A. Genel Olarak	69
B. Yolculuk Başlamadan Önce Hükümden Düşmenin Sonuçları	71

C. Yolculuk Başladıktan Sonra Hükümden Düşmenin Sonuçları	74
1. Genel Olarak	74
2. Mesafe Navlunu	76
3. Kaptanın Yükümlülükleri ve Bu Yükümlülüklerin İfa Edilmemesinden Sorumluluk	80
V. EŞYANIN UMULMAYAN BİR HÂL YÜZÜNDEN ZAYİ OLMASI VE ZAYİ OLMANIN HUKUKİ SONUÇLARI	82
A. Eşyanın Zayi Olması ya da Zayi Olmuş Sayılması	83
1. Genel Olarak	83
2. Eşyanın Zayi Olması	84
3. Eşyanın Zayi Olmuş Sayılması	85
B. Yolculuk Başlamadan Önce Eşyanın Zayi Olması ve Hukuki Sonuçları	86
1. Eşyanın Tamamının Zayi Olması	87
a. Eşya Sözleşmede Ferden Belirlenmişse	87
b. Eşya Sözleşmede Tür veya Cinsi ile Belirlenmişse	91
(1) Eşyanın Tamamının Gemiye Yüklenmek Üzere Tesliminden Önce Zayi Olması	92
(2) Eşyanın Tamamının Gemiye Yüklenmek Üzere Tesliminden Sonra Zayi Olması	99
2. Eşyanın Bir Kısımının Zayi Olması	109
a. Eşya Sözleşmede Ferden Belirlenmişse	109
(1) Taşıtana Tanınan Seçimlik Haklar	110
i. Sözleşmeyi Feshetme	110
ii. Zayi Olan Eşyalar Yerine Gemiye Başka Eşya Yükleme	113
(2) Taşıtanın Seçimlik Haklarını Kullanması Gereken Süre	117
(3) Taşıtanın Seçimlik Haklarını Gemi Yükleme Limanından Ayrılana Kadar Kullanmamış Olması	119
b. Eşya Sözleşmede Tür veya Cinsi ile Belirlenmişse	125
(1) Eşyanın Bir Kısımının Gemiye Yüklenmek Üzere Tesliminden Önce Zayi Olması	125
(2) Eşyanın Bir Kısımının Gemiye Yüklenmek Üzere Tesliminden Sonra Zayi Olması	126
C. Yolculuk Başladıktan Sonra Eşyanın Zayi Olması ve Hukuki Sonuçları	127
1. Eşyanın Tamamının Zayi Olması	128
2. Eşyanın Bir Kısımının Zayi Olması	134

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK TİCARET KANUNU'NDA ÖNGÖRÜLEN HAKLI SEBEPLERLE NAVLUN SÖZLEŞMESİNİN FESHİ VE HUKUKİ SONUÇLARI

I. GENEL OLARAK	139
II. TTK HÜKÜMLERİ ÇERÇEVESİNDE TARAFLARA NAVLUN SÖZLEŞMESİNİ FESHETME HAKKI TANIYAN HAKLI SEBEPLER	143
A. Bir Kamu Tasarrufu Nedeniyle Navlun Sözleşmesinin İfasının Engellenmiş Olması	143
1. Kamu Tasarrufu Kavramı	144
a. Genel Olarak	144
b. Devlet Tasarrufları	145
c. Devlet Sayılmayan İnsan Topluluklarının Tasarrufları	146
d. Milletlerarası Kuruluşların Tasarrufları	147
2. Türk Ticaret Kanunu'nda Sayılan Kamu Tasarrufları	147
a. Gemiye Ambargo Konulması	147
b. Gemiye Devlet Hizmeti için El Konulması	149
c. Varma Yeri Ülkesi ile Ticaretin Yasaklanması	152
d. Yükleme veya Varma Limanlarının Abluka Altına Alınması	154
e. Eşyanın Yükleme Limanından İhracının veya Varma Limanına İthalinin Yasaklanması	156
f. Eşyanın Transit Geçişinin Yasaklanması	159
g. Diğer Kamu Tasarruflarının Navlun Sözleşmesinin İfasını Engellemesi	163
3. Fesih Hakkının Kullanılabileceği An	165
a. Tam Yolculuk Çarteri Sözleşmeleri Bakımından	166
(1) Navlun Sözleşmesinin İfasını Engelleyen Halin Yolculuk Başlamadan Önce Ortaya Çıkması	167
(2) Navlun Sözleşmesinin İfasını Engelleyen Halin Yolculuk Başladıktan Sonra Ortaya Çıkması	169
b. Kısmi Yolculuk Çarteri ile Kırkambar Sözleşmeleri Bakımından	172
B. Savaş Çıktığı için Gemi veya Eşyanın ya da Her İkisinin Artık Serbest Sayılmaması ve Zapt veya Müsadere Tehlikesinin Mevcut Olması	173
C. Bir Tabii Olay veya Kanun'da Öngörülenler Dışındaki Umulmayan Diğer Bir Hâl Yüzünden Yolculuğun Gecikmesi Nedeniyle Sözleşmenin Belli Amacının Kaybolması	182

1. Tabii Bir Olay veya Umulmayan Bir Hâl Yüzünden Yolculuğun Gecikmesi	184
2. Sözleşmenin Belli Amacının “Kaybolmamış” Olması	186
a. Genel Olarak.....	186
b. Sözleşmenin Belli Amacının Kaybolduğu Hallerin Tespiti	191
(1) Taşıtan Bakımından.....	196
(2) Taşıyan Bakımından.....	199
III. TTK’DA ÖNGÖRÜLEN HAKLI SEBEPLERLE TARAFLARIN NAVLUN SÖZLEŞMESİNİ FESHETME HAKKI VE FESHİN HUKUKİ SONUÇLARI	201
A. Fesih Hakkının Kullanılması.....	201
1. Fesih Bildiriminin Şekli.....	201
2. Fesih Hakkına Sahip Kişiler	203
B. Tarafların Fesih Hakkına Sahip Olmadığı Hâller	206
1. Fesih Hakkının Sözleşme ile Sınırlandırılması.....	206
2. Fesih Hakkının TTK Hükümleri Çerçevesinde Sınırlandırılması	207
a. Taşıtanın Serbest Sayılmayan Eşyanın Tamamı Yerine Gemiye Kararlaştırılardan Başka Eşya Yükleme Talebinde Bulunmuş Olması ...	208
b. Eşyanın Sadece Bir Kısımına İlişkin Engellerin Mevcut Olması	213
(1) Yolculuk Başlamadan Önce	215
i. Serbest Sayılmayan Eşyalar Yerine Başka Eşya Yükleme Hakkı	215
ii. Kararlaştırılan Navlunun Yarısını Ödeyerek Sözleşmeyi Feshetme Hakkı.....	217
iii. Taşıtanın Seçimlik Haklarını Kullanmamış Olması	219
(2) Yolculuk Başladıktan Sonra	221
c. Kaptanın Haklı Bir Sebep ile Rotadan Sapması	223
d. Geminin Yolculuk Sırasında Tamirinin Gerekmesi	228
(1) Eşyanın Gemiden Alınması	229
(2) Tamirin Bitmesinin Beklenmesi	233
C. Feshin Hukuki Sonuçları	238
1. Yolculuk Başlamadan Önce Navlun Sözleşmesinin Feshi	238
2. Yolculuk Başladıktan Sonra Navlun Sözleşmesinin Feshi	244

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TAŞITANIN HAKLI SEBEP OLMAKSIZIN NAVLUN SÖZLEŞMESİNİ FESHETMESİ VE HUKUKİ SONUÇLARI

I. TAŞITANIN YOLCULUK ÇARTERİ SÖZLEŞMESİNİ HAKLI SEBEP OLMAKSIZIN FESHETMESİ VE HUKUKİ SONUÇLARI	255
A. Genel Olarak	255
B. Taşıtanın Yolculuk Başlamadan Önce Sözleşmeyi Feshetmesi ve Hukuki Sonuçları	256
1. Sözleşmenin Açık Bir Şekilde Feshedilmesi	256
a. Genel Olarak.....	256
b. Fesih Hakkının Kullanılması ve Hukuki Sonuçları	257
2. Sözleşmenin Zımnî Şekilde Feshedilmesi	268
a. Yüklemenin Hiç Yapılmaması Halinde	268
b. Yüklemenin Eksik Yapılması Halinde	277
C. Taşıtanın Yolculuk Başladıktan Sonra Sözleşmeyi Feshetmesi ve Hukuki Sonuçları	281
II. TAŞITANIN KIRKAMBAR SÖZLEŞMESİNİ HAKLI SEBEP OLMAKSIZIN FESHETMESİ VE HUKUKİ SONUÇLARI	284
A. Genel Olarak	284
B. Taşıtanın Yolculuk Başlamadan Önce Sözleşmeyi Feshetmesi ve Hukuki Sonuçları	285
1. Sözleşmenin Yüklemeden Önce Feshedilmesi	285
a. Sözleşmenin Zımnî Şekilde Feshedilmesi	285
b. Sözleşmenin Açık Bir Şekilde Feshedilmesi.....	291
2. Sözleşmenin Yüklemeden Sonra Feshedilmesi	294
C. Taşıtanın Yolculuk Başladıktan Sonra Sözleşmeyi Feshetmesi ve Hukuki Sonuçları	304
SONUÇ	307
KAYNAKÇA	327

KISALTMALAR LİSTESİ

ATM	: Asliye Ticaret Mahkemesi
AY	: Anayasa
b.	: Bent
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
BGB	: Alman Medeni Kanunu (Bürgerliches Gesetzbuch)
BIMCO	: Baltık ve Uluslararası Denizcilik Konseyi (Baltic and International Maritime Council)
Bkz.	: Bakınız
dn.	: Dipnot
DZMK	: 3894 sayılı Denizde Zabt ve Müsadere Kanunu
eTTK	: 6762 sayılı Mülga Türk Ticaret Kanunu
E.	: Esas
Ed.	: Editör
f.	: Fıkra
HD	: Hukuk Dairesi
HGB	: 20.04.2013 tarihli “Deniz Hukuku Reform Kanunu” ile yapılan değişiklikten önce yürürlükte olan mehz Alman Ticaret Kanunu
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İst	: İstanbul
K.	: Karar
Karş.	: Karşılaştırınız
kn.	: Kenar numarası
m.	: Madde
MMMK	: 3634 sayılı Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanunu
OHK	: 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu

VIII

RG	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
T.	: Tarih
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve devamı
YHGB	: 20.04.2013 tarihli “Deniz Ticareti Hukuku Reform Kanunu” ile değiştirilen Alman Ticaret Kanunu
Yarg.	: Yargıtay
7269 sayılı Kanun	: 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun

TERMINATION OF THE CONTRACT OF AFFREIGHTMENT

ÖZET

Çalışmada, “Navlun Sözleşmesinin Sona Ermesi”, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda yer alan hükümler esas alınarak incelenmiştir. Ayrıca çalışmada, Alman Ticaret Kanunu ile yürürlükten kalkan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri de dikkate alınmıştır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda, deniz ticareti hukukunun kendine has özellikleri dikkate alınarak navlun sözleşmesinin sona ermesine ilişkin özel düzenlemelere yer verilmiştir. Bu itibarla, çalışmada, Türk ve Alman Hukuku’nda yer alan ilgili mevzuat ve literatür dikkate alınarak navlun sözleşmesinin sona ermesi bahsi kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sona Erme, Navlun Sözleşmesi, Navlun Sözleşmesinin Sona Ermesi, Hükümden Düşme, Fesih, Haklı Sebep, Haklı Sebep Fesih, Haklı Sebep Olmaksızın Fesih.

ABSTRACT

In this study, the subject of “Termination of the Contract of Affreightment” is examined based on the provisions set out in the Turkish Commercial Code No. 6102. Additionally, the provisions of the German Commercial Code and the repealed Turkish Commercial Code No. 6762 are also taken into consideration. The Turkish Commercial Code No. 6102 includes specific regulations regarding the termination of contracts of affreightment, taking into account the unique characteristics of maritime commercial law. Accordingly, this study comprehensively addresses the termination of contracts of affreightment by considering the relevant legislation and literature in both Turkish and German law.

Key Words: Termination, Contract of Affreightment, Termination of the Contract of Affreightment, Invalidation, Termination, Just Cause, Termination for Just Cause, Termination without Just Cause.